

Det er for tidligt at aflyse kriselberedskabet

KRONIK

Selvom beskæftigelsen toppes, trækker krisen fortsat dybe spor. Vi kan ikke aflyse kriselberedskabet i den økonomiske politik endnu

PR-foto

Af Niels Westergård-Nielsen,
professor, ph.d.,
CBS

Før påske meddelte **Danmarks Statistik**, nogle politikere og store dele af pressen, at vi nu havde lagt krisen bag os, fordi lønmodtagerbeskæftigelsen atter var kommet op på niveauet fra før krisen.

Det er jo et hertiligt udsagn, efter vi har kæmpet med at komme ud af krisen i næsten ti år. Med udsagnet følger en tiltagende offentlig tro på, at vi ikke behøver at lave flere reformer og ikke længere behøver at føre en økonomisk politik, der øger den samlede beskæftigelse.

Da jeg kortvarigt blev tildelt en mikrofon, følte jeg en forpligtelse til at undersøge, om præsmissen nu også var helt rigtig.

Krisen medførte ganske rigtigt et jobtab på næsten 200.000 over en meget kort periode, og det tog meget lang tid, før beskæftigelsen overhovedet begyndte at stige igen. Ja, vi skal hele fem år frem til 2013, før der begyndte at komme gang i en beskeden vækst. Herefter skabtes der i løbet af fire år ca. 200.000 job.

Tilbage på 2008-niveau

Og resultatet af denne vækst er, at vi nu er på det niveau for lønmodtagerbeskæftigelse, vi var på før krisen. Det er ganske vist.

Men samtidig er befolkningen i aldersgruppen 16-64 år faktisk øget med godt 70.000 personer. Det glemte man at sige, da de gode tal blev præsenteret.

Hvis vi antager, at de 70.000 ønsker at komme i arbejde i samme forhold som alle dem, der var det i 2008, ja så mangler vi faktisk 47.000 arbejdspladser for at nå niveauet for 2008.

Men det er ikke hele historien, for krisen var også meget hård ved de selvstændige, som der blev 25.000 færre af efter krisen. Lægges de til, når vi frem til, at der mangler hele 72.000 job for at ramme niveauet fra før krisen.

Disse tal illustrerer samtidig omfanget af krisen. Havde den ikke ramt os, og havde antallet af lønmodtagerjob fulgt den hidtidige beskæftigelsesudvikling,

vilde der over de følgende ni år være skabt godt 1 mio. årsværk, hvilket vil sige et årligt tab på næsten 120.000 job. Til sammenligning er der i finansiering og forskning samt ejendomsandel og udelønning i alt ca. 120.000 job.

Hertil kommer de selvstændiges jobtab, som sammenlignet med 2008 faktisk udgjorde 140.000 årsværk. Det årlige tab var her på 15.000 personer.

Så alt i alt har der været et tab på næsten 1,2 mio. årsværk. Og da vi stadig mangler at få omkring 70.000 i beskæftigelse, har vi altså stadig et tab år for år. I folkeskolen var der til sammenligning ca. 52.000 årsværk i 2015/16.

Stort tab af selvstændige

Tabet af selvstændige er et særligt problem. Ved indgangen til krisen havde vi i Danmark 174.000 selvstændige. Ved udgangen af 2017 var der kun 149.000 selvstændige tilbage.

Dvs. at vi har tabt hver syvende selvstændige, og dette tab skete navnlig i det, vi nogle gange kalder provinsen. En del af det kan direkte ses i gadebilledet som forretningslukninger og nedlægelse af mindre virksomheder.

Det væsentlige er imidlertid, at disse 25.000 tidligere selvstændige skal finde beskæftigelse som lønmodtagere, hvis de ikke kan

starte nye virksomheder. Ellers kan vi ikke nå op på beskæftigelsesniveauet fra før krisen.

Tabet af selvstændiges job er særligt alvorligt, fordi en del af dem også havde ansatte. Desuden kunne en del af de selvstændige være vokset og måske stiftet selskaber som led i vækstprocessen.

Tabet af selvstændige er et særligt problem. Ved indgangen til krisen havde vi i Danmark 174.000 selvstændige. Ved udgangen af 2017 var der kun 149.000 tilbage

Blandt gruppen af selvstændige viser det sig, at den største tilbagegang skete for de 30-45-årige, som jo netop var dem, der skulle udgøre kernegruppen af fremtidens selvstændige.

Jobtabene under krisen og de mange års ørkenvandring kunne givetvis være blevet mindre, hvis man i Danmark havde været bedre til at føre en efterspørgsels-

multerende økonomisk politik.

I stedet for at spare på statsbudgettet kunne man have sat mere gang i offentlige investeringer i skoler, motorveje, jernbaner osv., så man i dag havde haft en bedre infrastruktur. Det ville have holdt gang i flere virksomheder og forhindret en del ledighed og - måske navnlig - at mange forlod arbejdsmarkedet.

Endvidere kunne man have haft en mindre restriktiv kreditpolitik, så man havde kunnet finansiere, at andre ejere overtog de virksomheder, som ikke kunne klare sig.

Der er således næppe tvivl om, at politikken omkring banklukninger var med til at gøre krisen både dybere og længere i Danmark end i mange af de lande, vi normalt sammenligner os med.

Væsentlige erkendelser

Det er historie nu, men det er stadig muligt at lære af historien, så man ikke gentager den næste gang, vi oplever en krise.

Desuden er det værd at erkende, at vi endnu ikke er tilbage på sporet fra før 2008. Vi er på vej, men vi er der ikke. Det er altså for tidligt at aflyse kriselberedskabet i den økonomiske politik.

Og endelig må vi spørge os selv, om der kan gøres mere for at få genskabt nogle af de selvstændiges virksomheder.